

Obszary

Oddajemy do Państwa rąk pierwszy numer Rocznika Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Przywilejem nowych pism jest prośba o życzliwe przyjęcie, o takie też prosimy, ale i o sugestie na przyszłość. Pismo ma służyć prezentacji teoretycznego namysłu nad sztuką i dziedzinami z nią powiązanymi oraz eksploracji obszarów twórczości w zakresie konkretyzowanych tematów przestrzeni interdyscyplinarnych. Istotne będzie też przedstawienie badań naukowych prowadzonych na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego, a także prezentacja sylwetek twórców kreujących współczesne oblicze kultury. Sztuka w wymiarze praktycznym i teoretycznym tworzy pewną wspólną rzeczywistość obecności w świecie. Chcielibyśmy, aby ta obecność – poczynając od wymiaru ontologicznego poprzez estetyczny do socjologicznego – znalazła swoje odzwierciedlenie w tekstach zamieszczanych w WARSTWACH. Mamy nadzieję, iż wydawnictwo, mające w założeniu artystyczno-naukowy charakter, będzie platformą wymiany myśli i prezentacji najbardziej istotnych zjawisk sztuki współczesnej oraz pozwoli na nawiązanie współpracy z różnymi ośrodkami akademickimi w zakresie definiowania jej horyzontów. W kolejnych rocznikach chcielibyśmy zachować strukturę pisma, która została przyjęta w bieżącym numerze, stwarza ona bowiem możliwość prezentacji różnorodnych tekstów, od artykułów naukowych po krótkie formy literackie.

Zasadniczy temat pierwszego numeru – WOBEC ŚMIERCI – niesie istotne dla nas wszystkie treści. Śmierć to jedyna pewna rzecz w naszym życiu, która kiedyś nastąpi. Różnie jest pojmowana, dla jednych jest to nierozciągliwy, pozaempiryczny moment, dla innych zaś każda upływająca chwila życia jest jej obrazem. Fiodor Dostojewski, kiedy stał przed plutonem egzekucyjnym, niespodziewanie dostał od cara akt łaski. Patrząc w oczy śmierci, zrozumiał, czym jest życie, był to jego punkt zwrotny. Recepcja rzeczywistości uległa przewartościowaniu. Choć na ogół nie doświadczają się tak ekstremalnych stanów, to z racji samego doznawania czasu możemy odczuwać ów dramat utraty. Warto w tym miejscu zacytować słowa ks. prof. Michała Hellera, który pisze, iż *wszystkie problemy człowieka z sobą sprowadzają się do problemów z czasem, a wszystkie problemy z czasem mają jedno imię – śmierć.*

Sztuka naszych czasów, jeśli nie mówi o śmierci wprost, to otwiera się na pewne strefy obszarów tanatologicznych.

(nie)obecności

Artykuły WARSTW stanowią próbę dotarcia do istoty owych obszarów, na antynomii obecność/nieobecność opiera się bowiem wiele wątków determinujących twórczość.

Numer otwierają rozważania Agnieszki Iskry-Paczkowskiej poświęcone wielowymiarowym doświadczeniom ludzkiej skończoności, w których autorka analizuje między innymi współczesną odsłonę *ars moriendi*. Wieloaspektowe studium Łukasza Huculaka koncentruje się na problematyce statusu tematyki wanitatywnej w kontekście aktualnych zjawisk kulturowych. Lucyna Rotter podejmuje temat narodzin i śmierci w ujęciu historyczno-kulturowym, dociera do momentu nierozzerwalności faktu narodzin i śmierci. W tekście Agaty Sulikowskiej-Dejeny znajduje miejsce aktualna tematyka ocalenia powagi śmierci w aspekcie losu uchodźców.

Grażyna Niezgoda przybliży sylwetkę zmarłego niedawno przemysłowego artysty Wiesława Wodnickiego, analizując przejmujący cykl jego obrazów *Nieskończona pieśń o człowieku*, Paweł Nowicki zaś podąża śladami przeszłych zdarzeń i ich wielowymiarowej recepcji, nawiązując do trzech gorlickich wystaw. Esej Jana Tulika, towarzyszący fragmentowi jego poematu *Trzewiczek Amalii albo umarłych z żywymi obcowanie*, dotyczy jednego z największych dzieł sztuki rokokowej w Polsce, nagrobka Marii Amalii Mniszchowej z Brühlów dłuta Jana Obrockiego. Autor odsłania ścieżki poetyckich inspiracji, ukazując zarówno mnogość subiektywnych odniesień, jak i ich uniwersalną naturę. Dialog z Szymonem Wojtanowskim podejmujący temat numeru ustanawia swoistą dychotomię pojmowania motywu vanitas przez młode pokolenie twórców, wciąż otwierających w tym odwiecznym temacie nowe wnętrza wrażliwości. Lektura obrazu bywa rodzajem labiryntu, czytając kolejne wątki, otwieramy wciąż nowe ścieżki interpretacji. Witold Nowak w swoim eseju dotyczącym dzieła, którego autorem jest Antonio de Pereda y Salgado, odsłania atrybuty czasu wobec dychotomii trwania i mijania.

Bieżący numer zawiera przegląd istotnych badań nad obrazem i jego genezą, w tym także zapis debaty, która miała

miejsce w Galerii Sztuki Współczesnej w Przemysłu, dotyczącej roli inspiracji w procesie tworzenia. Rozmowa Grażyny Niezgody z Tadeuszem Nuckowskim ukazuje wątki fundamentalne jeśli chodzi o funkcjonowanie warsztatu współczesnego grafika, definiuje wyjątkową przestrzeń obszarów inspiracji i ich nierozzerwalną więź z naturą.

Omawiane w numerze ekspozycje w Galerii im. prof. Włodzimierza Kotkowskiego (działającej na Wydziale Sztuki UR) dokumentują ważne wydarzenia zaistniałe od początku jej powołania. Galeria ta jest zarówno przestrzenią konfrontacji dorobku uczelni artystycznych, prezentacji bieżących edycji imprez plastycznych, jak też miejscem eksponowania premierowych wystaw. Inną ważną inicjatywą jest zorganizowanie przez rzeszowski okręg ZPAP Międzynarodowego Biennale Małej Formy Graficznej; pokłosie pierwszej edycji pozwala dostrzec ogromne zainteresowanie tym rodzajem wypowiedzi twórczej, jej wyjątkowy charakter i potencjał. Nagroda im. J. Panka za najlepszy dyplom na Wydziale Sztuki stała się dla wielu absolwentów pierwszą formą dostrzeżenia i nobilitacji wyróżniających się osiągnięć artystycznych. Jej historię i założenia prezentuje Łukasz Cywicki.

Pośród omawianych w numerze ważnych wydarzeń, jakie miały miejsce w roku bieżącym, jest wystawa grafik *Cały czas* Tadeusza Nuckowskiego w Jan Fejkiel Gallery, ekspozycja *Nowe ilustracje* w Galerii Arsenał w Białymstoku, której kuratorkami były Jadwiga Sawicka i Magdalena Godlewska-Siwerska, jak też relacja z dwóch prezentacji prac Stanisława Białogłowicza pt. *Operationes Spirituales*. Marta Anna Raczek-Karcz omawia wystawę prac Joanny Janowskiej-Augustyn, laureatki Grand Prix Międzynarodowego Triennale Grafiki – Kraków 2012. Ekspozycja pt. *Tabula rasa* była prezentowana w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie.

Zapraszamy do lektury WARSTW z intencją, iż znajdą Państwo w prezentowanych tekstach przestrzeń wspólną dla refleksji, istotnej ze względu na pytania i problemy dotyczące współczesnej sztuki.

MARLENA MAKIEL-HĘDRZAK